

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย ((Deacriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการแรกเพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ประการที่สองเพื่อศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน และ ประการสุดท้ายเพื่อจัดทำข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ วิทยาลัยชุมชนที่เปิดทำการสอนเฉพาะในปี พ.ศ. 2545-2547 เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถติดตามการดำเนินงานของวิทยาลัย และศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนได้ มีจำนวน 12 แห่ง โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรที่ทำงานในวิทยาลัยชุมชน จำนวน 206 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน คือ คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนที่เก็บข้อมูลจากบุคลากรทุกส่วนในวิทยาลัยชุมชน 2) แบบสำรวจข้อมูลสถิติที่ให้เจ้าหน้าที่ทะเบียนของวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้กรอกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานในการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษา ใช้โปรแกรม LISREL ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง การหาค่าความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาของ สมศ. ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพ การตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน และข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน สรุปผลตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.11 และ 36.89 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31 - 40 ปี และอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.47 และ 12.62 ตามลำดับ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.91 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 59.94 รองลงมาคือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.29 โดยกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.77 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 48.55 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 45.63 2.91 และ 2.91 ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

จากการศึกษาแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน โดยได้ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 3 ด้าน 13 มาตรฐาน และ 63 ตัวบ่งชี้ คือ

ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) มี 4 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1) มาตรฐานด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และแผนงาน

- การมีส่วนร่วมในปรัชญา วิสัยทัศน์ของผู้เกี่ยวข้อง
- ความเข้าใจในปรัชญา วิสัยทัศน์ของผู้เกี่ยวข้อง
- การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของวิทยาลัยอย่างชัดเจน
- การจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี
- ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์

2) มาตรฐานด้านความสามารถของอาจารย์

- สัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์
- ปริมาณงานของอาจารย์
- อัตราส่วนระหว่างอาจารย์กับผู้เรียน
- การส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัย
- ความสามารถด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

3) มาตรฐานด้านการจัดหลักสูตร

- การเปิดสอนในหลักสูตรที่หลากหลาย
- หลักสูตรที่เปิดสอนตามความต้องการของชุมชน

4) มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร

- ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน
- ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น และทุ่มเทในการทำงาน
- ผู้บริหารมีความโปร่งใส ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประโยชน์ของวิทยาลัยชุมชน

ด้านกระบวนการ (PROCESS) มี 4 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1) มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์

- การจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ความเหมาะสมทางทฤษฎีกับการปฏิบัติ
- การใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการสอน
- การจัดกิจกรรมเสริมทักษะ

2) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการของเครือข่าย

- มีความสามารถในการจัดการศึกษาตรงตามปรัชญาและวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชน
- มีความพร้อมด้านทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษา
- มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้และพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างดี

3) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร

- ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ
- กระบวนการจัดทำบัญชีถูกต้อง
- การควบคุมทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ
- ระบบบริหารจัดการพัสดุมีประสิทธิภาพ

4) มาตรฐานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล

- การฝึกอบรมและพัฒนาวิชาชีพ
- การพัฒนาให้มีความสามารถในการวิจัย
- วิเคราะห์โครงสร้างและแบ่งหน้าที่งานชัดเจน
- ระบบสรรหาบุคลากร
- ระบบการประเมินบุคลากร

5) มาตรฐานด้านระบบประกันคุณภาพภายใน

- ระบบประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดและพันธกิจของวิทยาลัยชุมชน
- กระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนในแต่ละพันธกิจ
- กระบวนการประเมินและปรับปรุงงาน

- การประเมินผลการปฏิบัติงานครบถ้วนทุกพันธกิจ
- รายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ตรงตามความเป็นจริง

ด้านผลผลิต (OUTPUT) มี 4 มาตรฐาน 27 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1) มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้เรียน

- ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน
- ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา
- สุขภาพร่างกายแข็งแรง
- สุขภาพจิตใจสมบูรณ์
- การมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้อื่น
- ความสามารถทางภาษาและการสื่อสาร
- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้
- สมรรถภาพด้านการปฏิบัติงานของผู้เรียน
- อัตราการคงอยู่ตลอดหลักสูตรของผู้เรียน
- อัตราส่วนของผู้เรียนที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- อัตราส่วนของผู้เรียนเมื่อเรียนจบและได้รับการว่าจ้าง
- อัตราส่วนการจบการศึกษาของผู้เรียน
- มีความรู้ ความเข้าใจในหลักวิชา
- ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- มีสมรรถภาพด้านการปฏิบัติงาน

2) มาตรฐานด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน

- โครงการร่วมระหว่างเครือข่ายในชุมชนกับวิทยาลัยชุมชนที่ประสบความสำเร็จ
- โครงการที่ทำสำเร็จในชุมชนระหว่างอาจารย์ ผู้เรียน กับชุมชน
- ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนที่มีส่วนให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดความรู้

3) มาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

- มีศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรม
- เป็นแหล่งถ่ายทอดหลักธรรมและความดีงามของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
- เป็นแหล่งอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

4) มาตรฐานด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ระดับความพึงพอใจของชุมชน
- ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา

- ระดับความพึงพอใจของศิษย์เก่า
- ระดับความพึงพอใจด้านการให้บริการต่อชุมชน
- ระดับความพึงพอใจของผู้ว่าจ้าง
- ระดับความพึงพอใจด้านการจัดสภาพแวดล้อมของวิทยาลัยชุมชน

3. ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

ในการนำเสนอผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานในแต่ละด้าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของแต่ละมาตรฐานว่ามีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ จึงไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน แล้วจึงไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) นั้น ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 0.16 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.92 โดยมีค่าวัดระดับดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว ได้ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และแผนงาน (VIS) ความสามารถของอาจารย์ (TEA) การจัดหลักสูตร (CIR) และคุณลักษณะของผู้บริหาร (ADM)

ด้านกระบวนการ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลด้านกระบวนการ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.84 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.87 โดยมีค่าวัดระดับดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของด้านกระบวนการ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว ได้ตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ (INS) การบริหารจัดการของเครือข่าย (MAN) การบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร (FIN) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (HUR) และระบบประกันคุณภาพภายใน (QUA)

ด้านผลผลิต

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลด้านผลผลิต พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.48 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.48 โดยมีค่าวัดระดับดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบของด้านผลผลิต พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้งหมดมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว ได้ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ ผู้เรียน (STU) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน (NET) การทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (REL) และความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (SAT)

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปของค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 28.70 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.95 โดยมีค่าวัดระดับดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร (ADM) การทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม (REL) การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล (HUR) การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ (INS) การจัดหลักสูตร (CIR) ระบบประกันคุณภาพภายใน (QUA) การบริหารจัดการของเครือข่าย (MAN) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (SAT) การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และแผนงาน (VIS) การบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร (FIN) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน (NET) คุณลักษณะของผู้เรียน (STU) ความสามารถของอาจารย์ (TEA)

เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า มีค่าเป็นบวก คือมีค่า 0.89 ถึง 1.00 โดยเรียงลำดับน้ำหนักค่าองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 1.00 ด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.96 และด้านผลผลิต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.89 โดยด้านกระบวนการมีค่าผันแปรร่วมกับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ร้อยละ 100 ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต มีค่าผันแปรร่วมกับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ร้อยละ 93 และ 80 ตามลำดับ

4. ผลการตรวจสอบความตรงตามสภาพจริงของตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และตัวบ่งชี้ระดับอุดมศึกษาของสำนักรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ผลการจัดอันดับคุณภาพการจัดการศึกษาจากตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและตัวบ่งชี้ระดับอุดมศึกษาของ สมศ. พบว่า จากตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นวิทยาลัยชุมชนบางกลางมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.00 รองลงมา คือ วิทยาลัยชุมชนภูผา วิทยาลัยชุมชนทรายขาว วิทยาลัยชุมชนภูพาน วิทยาลัยชุมชนเหมืองแร่ วิทยาลัยชุมชนทักษิณา วิทยาลัยชุมชนบึงสีไฟ วิทยาลัยชุมชนบูรพา วิทยาลัยชุมชนล่อชู วิทยาลัยชุมชนภูฟ้า และวิทยาลัยชุมชนนครสวรรค์ ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 3.79 3.70 3.68 3.67 3.63 3.59 3.54 3.45 และ 3.43 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาอันดับคุณภาพการจัดการศึกษาจากตัวบ่งชี้ระดับอุดมศึกษาของ สมศ. พบว่า วิทยาลัยชุมชนล่อชู มีคะแนนการประเมินสูงสุด เท่ากับ 28 คะแนน รองลงมาคือ วิทยาลัยชุมชนบูรพา วิทยาลัยชุมชนบึงสีไฟ วิทยาลัยชุมชนภูฟ้า มีคะแนนการประเมิน เท่ากับ 24 คะแนน 23 คะแนน และ 19 คะแนน ตามลำดับ โดยวิทยาลัยชุมชนภูผา วิทยาลัยชุมชนนครสวรรค์ วิทยาลัยชุมชนทักษิณา มีคะแนนการประเมินเท่ากัน คือ 18 คะแนน วิทยาลัยชุมชนเหมืองแร่ มีคะแนนการประเมิน เท่ากับ 16 คะแนน และวิทยาลัยชุมชนประสาธิน และวิทยาลัยชุมชนภูพาน มีคะแนนการประเมินน้อยที่สุด คือ 14 คะแนน

ผลจากการเปรียบเทียบการจัดอันดับคุณภาพของวิทยาลัยชุมชนระหว่างตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาของ สมศ. พบว่าอันดับส่วนใหญ่มีความแตกต่างกัน มีเพียงอันดับของวิทยาลัยชุมชนทักษิณาที่มีความสอดคล้องกัน คือ อันดับที่ 6

ผลจากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนากับตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาของ สมศ. พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

ผลการวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในภาพรวมด้วยค่าสถิติพื้นฐาน พบว่า มาตรฐานด้านการจัดหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 3.91 รองลงมาคือ มาตรฐานด้านความสามารถของอาจารย์ มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้เรียน มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร มาตรฐานด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์และแผนงาน มาตรฐานด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการเงินและทรัพยากร มาตรฐานด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเครือข่าย มาตรฐานด้านระบบประกันคุณภาพภายใน และ มาตรฐานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 3.82 3.76 3.70 3.67 3.63 3.60 3.60 3.48 3.44 และ 3.43 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สรุปคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนด้านปัจจัยนำเข้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คือ มีวิทยาลัยชุมชนจำนวน 11 แห่ง ที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับดี และมีวิทยาลัยชุมชนเพียง 1 แห่ง ที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 91.67 และ 8.33 ตามลำดับ ส่วนด้านกระบวนการและด้านผลผลิต พบว่า วิทยาลัยชุมชน จำนวน 7 แห่ง มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับดี และวิทยาลัยชุมชนอีก 5 แห่ง มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.33 และ 41.67 ตามลำดับ

6. ข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 97.22 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 2.78 โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี อายุระหว่าง 31 - 40 ปี และ 61 ปีขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 33.33 16.67 และ 11.11 ตามลำดับ และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ มีอาชีพเป็นข้าราชการและประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 27.78 รองลงมาคือ ข้าราชการการเมือง พนักงานบริษัทเอกชน และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 19.44 16.67 และ 8.33 ตามลำดับ

ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ออกเป็น 11 ด้าน คือ ด้านนโยบาย 1) ควรมีการเปิดวิทยาลัยชุมชนทั่วทุกจังหวัดที่ขาดสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา 2) ควรมีการวางแผนการติดตามการดำเนินงานและการประสานงานระหว่างสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชุมชนให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น 3) ในอนาคตควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและระบบของวิทยาลัยชุมชน โดยให้วิทยาลัยชุมชนเป็นนิติบุคคล

ด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และแผนงาน วิทยาลัยชุมชนควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารการจัดการศึกษาให้มากขึ้น **ด้านความสามารถของอาจารย์** 1) ควรมีการอบรม ชี้แจง ทำความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และปรัชญาที่แท้จริงของวิทยาลัยชุมชน 2) ควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์มีการทำวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียน **ด้านการจัดหลักสูตร** 1) ควรมีการสำรวจความต้องการของชุมชนอย่างจริงจัง 2) ควรมุ่งเน้นการสอนทางด้านวิชาชีพให้มากยิ่งขึ้น 3) ในการเปิดสอนหลักสูตรการสอน ควรให้เป็นอำนาจของสภาวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ 4) ในบางหลักสูตรควรมีการปรับพื้นฐานของผู้เรียน **ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร** 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนต้องมีความเข้าใจในหลักการของวิทยาลัยชุมชนอย่างแท้จริง 2) คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนต้องกำกับดูแลและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารงาน 3) คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชน แต่ละจังหวัดควรมีการจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น **ด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์** ควรมีการนำสื่อประกอบการสอนมาใช้ควบคู่กับการสอนให้มากขึ้น **ด้านการบริหารจัดการของเครือข่าย** ควรมีการจัดตั้งพิจารณาตั้งหน่วยจัดการศึกษาจากหน่วยงานที่เป็นสถานที่ทำงานเฉพาะทาง เช่น ศูนย์ประมง ศูนย์วิชาการเกษตร จะทำให้มีความพร้อมในด้านทรัพยากรการเรียนรู้ **ด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล** 1) ควรมีการกำหนดแนวทางในกระบวนการสรรหาบุคลากรผู้เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน และคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนอย่างชัดเจน 2) จัดอบรม ชี้แจง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่ายให้มีความเข้าใจตรงกัน **ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน** 1) ควรมีการติดตามการดำเนินงานของบุคลากรต่างๆ ที่ทำงานในวิทยาลัยชุมชนเป็นระยะๆ 2) ควรมีการทำคู่มือการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่บุคลากร **ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน** ควรมีการแสวงหาพันธมิตรในการจัดการศึกษา โดยดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น **ด้านการทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม** วิทยาลัยชุมชนควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นการบริการวิชาการให้แก่คนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายออกเป็น 7 ประเด็น ซึ่งมีรายละเอียดของการอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้น จะเห็นได้ว่ามีทั้งตัวบ่งชี้ที่เหมือนและแตกต่างจากตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนที่ใช้ใน

ต่างประเทศ โดยตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาได้นั้น จะแบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ออกเป็นด้านต่างๆ และแต่ละด้านจะมีมาตรฐานที่สำคัญ 13 มาตรฐาน เช่น มาตรฐานด้านการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และแผนงาน มาตรฐานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ฯ ซึ่งในแต่ละมาตรฐานจะมีตัวบ่งชี้ที่จะใช้วัดคุณภาพการจัดการศึกษาอีกที และมีจำนวนถึง 63 ตัว ส่วนตัวบ่งชี้ของต่างประเทศจะมีจำนวนน้อยกว่าที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เช่นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในสหรัฐอเมริกาที่จะมีตัวบ่งชี้คุณภาพที่นิยมใช้โดยเฉลี่ยแล้วมีประมาณ 20 ตัว (Beas และ Zarkesh, 2003) ซึ่งอาจเป็นเพราะการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนของต่างประเทศได้ก่อตั้งขึ้นมาเป็นระยะเวลาช้านาน การบริหารจัดการต่างๆ จึงมีประสิทธิภาพ และมีความลงตัวอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการวัดคุณภาพมากเท่ากับของประเทศไทย และนอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาบางตัวในต่างประเทศไม่มีใช้ เช่น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการกำหนดปรัชญา พันธกิจ วัตถุประสงค์และแผนงาน ระบบประกันคุณภาพภายใน คุณลักษณะของผู้บริหาร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศมีมาเป็นระยะเวลาช้านาน ระบบบริหารจัดการต่างๆ ของการจัดการศึกษาแบบวิทยาลัยชุมชนในต่างประเทศจะมีความลงตัว ผู้มีส่วนร่วมทุกคนเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาแบบวิทยาลัยชุมชน แต่ในบริบทของประเทศไทย การจัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชนนับว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในการบริหารจัดการการศึกษารูปแบบของวิทยาลัยชุมชน จึงต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกๆ ด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษารูปแบบของวิทยาลัยชุมชนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประเสริฐ จรรย์านุกูล (2548) ที่กล่าวว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร อาจารย์ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การให้บริการด้านวิชาการ หรือแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนประสบความสำเร็จ

2. จากผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีค่าเป็นบวก มีขนาดสูงและใกล้เคียงกัน โดยองค์ประกอบด้านกระบวนการ (PROCESS) และด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกันมาก ที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจาก ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของสถานศึกษานั้นๆ โดยองค์ประกอบด้านผลผลิต (OUTPUT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด เนื่องจากการดำเนินการที่ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพนั้น

จะนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพออกมาเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชินภัทร ภูมิรัตน์ (2538 อ้างถึงในสุภัฏญา แซ่มซ้อย, 2545) ที่ให้แนวคิดว่า คุณภาพของการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นมักจะอยู่ในแต่ละขั้นตอนของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดผลผลิต ก็คือคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพด้านอื่นๆ ตามมานั่นเอง

3. จากผลการตรวจสอบความตรงของตัวบ่งชี้ตามสภาพจริงทั้งการจัดอันดับคุณภาพการจัดการศึกษาจากตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับตัวบ่งชี้ระดับอุดมศึกษาของของสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และการหาค่าความสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้คุณภาพทั้งสอง จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะตัวบ่งชี้คุณภาพที่สำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ใช้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพในระดับอุดมศึกษา ซึ่งบริบทและระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะแตกต่างกันไป จากบริบทของวิทยาลัยชุมชน ไม่ว่าจะเป็นหลักการ ปรัชญาหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านความเป็นเลิศทางวิชาการ ด้านการผลิตบัณฑิตออกมารับตลาดแรงงาน ส่วนเป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักของวิทยาลัยชุมชนจะมุ่งเน้นการจัดการศึกษาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และมุ่งเน้นการพัฒนาผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสได้เรียนและฝึกวิชาชีพเพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพและพัฒนาชุมชนของตน

จากรายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถใช้ตัวบ่งชี้เพียงบางตัวในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน เนื่องจากตัวบ่งชี้ที่ใช้ประเมินกับข้อมูลและสารสนเทศที่มีของวิทยาลัยชุมชนไม่ตรงกับตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด เช่น การผลิตผลงานวิจัยของอาจารย์ นักศึกษา ทำให้ไม่สามารถประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนได้ครบทุกด้าน ผลการประเมินที่ออกมาจึงไม่สามารถวัดระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนได้อย่างแท้จริง

4. จากผลการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้าส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คือ มีวิทยาลัยชุมชนถึง 11 แห่ง ที่อยู่ในระดับดี และมีเพียง 1 แห่ง ที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านกระบวนการและด้านผลผลิต มีวิทยาลัยชุมชนที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและระดับดีใกล้เคียงกัน คือ มีวิทยาลัยชุมชนที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับดี จำนวน 7 แห่ง และปานกลาง จำนวน 5 แห่ง ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ที่ได้

สะท้อนให้เห็นว่า ในด้านปัจจัยนำเข้า วิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่ มีระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ฯ คุณลักษณะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถของอาจารย์ หรือการจัดหลักสูตร ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินงานได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ สุรณะสกุล (2548) ที่ได้ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจากวิทยาลัยชุมชนในด้านต่างๆ โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดหลักสูตรการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนที่มีความยืดหยุ่นและต้องสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด

ส่วนคุณภาพการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของวิทยาลัยชุมชน มีวิทยาลัยชุมชนที่มีคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับดีและปานกลางใกล้เคียงกันนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาใน 2 ด้านนี้ ยังต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยชุมชนอย่างแท้จริงต่อไปอีก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ ตันติศิริวิทย์ (2545) ที่ได้ทำการวิจัยติดตามการดำเนินงานหลักสูตรการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน และงานวิจัยของ วชิราภรณ์ สุรณะสกุล (2548) ที่ได้ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาจากวิทยาลัยชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยของทั้งสอง พบว่า กระบวนการจัดการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ด้านการบริหารจัดการของเครือข่ายหรือหน่วยจัดการศึกษา และด้านคุณภาพของผู้เรียน ยังต้องมีการปรับปรุง และหาทางแก้ไขข้อบกพร่องและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านต่างๆ เหล่านี้ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปอีก

5. วัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษารูปแบบวิทยาลัยชุมชนนั้นเป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน ยึดหลักการที่ให้ผู้เรียนได้สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีความสุข รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนได้รักถิ่นฐานบ้านเกิด รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง แต่จากผลการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจะเห็นได้ว่าด้านการทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชน มีคุณภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของวิทยาลัยชุมชนยังไม่เป็นรูปธรรมเพียงพอที่จะสามารถทำให้วิทยาลัยชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งอาจเป็นเพราะวิทยาลัยชุมชนเป็นสถาบันการศึกษาที่เพิ่งจัดตั้งขึ้นมาใหม่ การบริหารจัดการในด้านต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ โดยการดำเนินงานในระยะแรกๆ วิทยาลัยชุมชนมุ่งเน้นที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาในด้านอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบหลักและเมื่อดำเนินงานแล้วสามารถเห็นผลได้อย่าง

ชัดเจน อาทิเช่น ด้านการจัดหลักสูตร ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านการบริหารจัดการของเครือข่าย ด้านการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้การดำเนินงานในด้านอื่นๆ เช่น การทำนุบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเป็นไปอย่างไม่เป็นรูปธรรม ทำให้คุณภาพในการจัดการศึกษาด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา จันทรแก้ง (2543) ที่ทำการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบประกันคุณภาพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ตามแนวทางของทบวงมหาวิทยาลัย ที่พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมีค่าต่ำสุด เนื่องจาก การจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและจัดการศึกษาในองค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่เมื่อดำเนินการแล้วสามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น ด้านการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไม่ดีเท่าที่ควร

6. ในการหาความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาของ สมศ. รายวิทยาลัย พบว่า วิทยาลัยชุมชนปราสาทหิน และวิทยาลัยชุมชนภูพาน มีความสัมพันธ์กันในทางลบ ซึ่งอาจเป็นเพราะในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนใน 2 วิทยาลัยนี้ เป็นคณะผู้ประเมินภายนอกคนละชุดกับวิทยาลัยอื่นๆ ซึ่งจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของวิทยาลัยชุมชนโดยใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกจะไม่สามารถใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาได้ทุกตัว เนื่องจากข้อมูลและสารสนเทศบางอย่างที่จะใช้ในการประเมินไม่ตรงกับตัวบ่งชี้ บางวิทยาลัยก็ไม่มีข้อมูลและสารสนเทศในการประเมินที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องการ จึงทำให้ผู้ประเมินภายนอกของวิทยาลัยชุมชนแต่ละคณะใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการประเมินแตกต่างกัน โดยบางคณะจะประเมินจากข้อมูลและสารสนเทศที่ใกล้เคียงที่จะสามารถนำมาใช้ได้ แต่ผู้ประเมินภายนอกของวิทยาลัยชุมชนบางคณะก็จะไม่ประเมินคุณภาพในตัวบ่งชี้ที่นั้นเลย แล้วทำการประเมินในแต่ละมาตรฐานตามข้อมูลและสารสนเทศที่มีอยู่จริง ซึ่งคณะผู้ประเมินภายนอกของวิทยาลัยชุมชนปราสาทหิน และวิทยาลัยชุมชนภูพาน เป็นคณะผู้ประเมินภายนอกชุดเดียวกัน โดยทำการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจากข้อมูลและสารสนเทศที่ตรงกับตัวบ่งชี้และมีอยู่จริงเท่านั้น จึงทำให้ผลการประเมินที่ได้จากมาตรฐานที่มีข้อมูลและสารสนเทศไม่ครบ ผลการประเมินจึงอยู่ในระดับต่ำ แต่จากการศึกษาคุณภาพของวิทยาลัยชุมชนโดยใช้ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการถามความคิดเห็นของบุคลากรที่ทำงานอยู่ในวิทยาลัยชุมชนเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาก็จะได้ค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นถึงระดับคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน จึงทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาครบถ้วนทุกตัวบ่งชี้

จากสาเหตุดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจเป็นสาเหตุให้ค่าความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากตัวบ่งชี้คุณภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และตัวบ่งชี้คุณภาพระดับอุดมศึกษาของ สมศ.

มีความสัมพันธ์กันในทางลบ เนื่องจาก ผลการประเมินที่ได้จากตัวบ่งชี้ระดับอุดมศึกษาของ สมศ. ของวิทยาลัยชุมชนปราสาทหินและวิทยาลัยชุมชนภูพานในแต่ละมาตรฐานจะมีค่าในระดับต่ำ แต่ ผลการศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยใช้ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นของทั้งสองวิทยาลัยชุมชน จะอยู่ในระดับสูง เมื่อทำการหาความสัมพันธ์ในแต่ละมาตรฐานจึงทำให้ค่าความสัมพันธ์สวนทางกัน

7. สำหรับข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนนั้น จะเห็นได้ว่า ข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ได้มายังไม่ครอบคลุมตัวบ่งชี้ทั้ง 13 มาตรฐาน ซึ่งอาจเป็น เพราะขั้นตอนในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของผู้วิจัยที่ยังไม่สามารถตั้งประเด็นคำถามที่ชัดเจนได้ตามกรอบ และในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยไม่สามารถเจาะลึกข้อมูลที่ต้องการจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ไม่ค่อยชัดเจน ทำให้ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยลืมสัมภาษณ์ในประเด็นที่ต้องการตามมาตรฐานอื่นๆ อีก โดยเทคนิคการสัมภาษณ์ที่ดีนั้น ผู้วิจัยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์ มีการศึกษาบุคลิกลักษณะของผู้ให้สัมภาษณ์พอสังเขป เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัว และการใช้ถ้อยคำขณะสัมภาษณ์ และควรมีการวางแผนการสัมภาษณ์ (องอาจ นัยพัฒน์, 2548) จากที่กล่าวมาจึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในครั้งนี้ ผู้วิจัยยังขาดการเตรียมพร้อมที่ดีก่อนการสัมภาษณ์ ซึ่งถ้ามีการเตรียมพร้อมที่ดีก่อนการสัมภาษณ์ก็จะสามารถทำให้ขั้นตอนการสัมภาษณ์ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ไม่ประหม่าและตื่นเต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะต้องมีการศึกษาลักษณะของงานวิจัยให้ถ่องแท้ว่าควรใช้การสัมภาษณ์รูปแบบไหนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจนและตรงประเด็นมากที่สุด ซึ่งจากลักษณะของงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน รูปแบบการสัมภาษณ์ที่เหมาะสมจึงควรใช้รูปแบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured interview) เนื่องจากเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการศึกษา ซึ่งจะมีกรอบในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนอยู่แล้วตามตัวบ่งชี้ทั้ง 13 มาตรฐาน ผู้วิจัยจึงควรเจาะประเด็นและตั้งคำถามให้ครอบคลุมตัวบ่งชี้คุณภาพทั้ง 13 มาตรฐาน โดยในขณะที่ถามผู้วิจัยสามารถตั้งคำถามขึ้นใหม่ได้ในขณะทำการสัมภาษณ์ และยึดสาระสำคัญของข้อคำถามที่จัดเตรียมไว้เป็นแนวทาง จะทำให้ได้รับข้อมูลที่มีความละเอียดถูกต้องและครอบคลุมในประเด็นที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. ผลการวิเคราะห์คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนทำให้ทราบถึงคุณภาพการดำเนินงานของวิทยาลัยชุมชนในภาพรวม ซึ่งสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชุมชนสามารถนำไปเป็นข้อมูล หรือสารสนเทศในการปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริมและวางแผนการพัฒนากิจการศึกษาด้านต่างๆ ที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไปอีก

2. ในการติดตามผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนของสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน ควรมีการนำตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่ง เพื่อที่จะสามารถนำผลการประเมินที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนากิจการศึกษารวมของวิทยาลัยชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. ผู้บริหารของวิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งควรนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการพัฒนาไปเป็นแนวทางในการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนตนเอง เพื่อที่จะได้ทราบระดับคุณภาพในการจัดการศึกษา แล้วนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนากิจการของวิทยาลัยชุมชนต่อไป

2. สำหรับข้อเสนอของคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนากิจการศึกษารวมของวิทยาลัยชุมชน สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน และวิทยาลัยชุมชนควรนำข้อเสนอไปใช้ในเพื่อวางแผนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ปรับปรุงข้อบกพร่องในการดำเนินงาน และนำไปใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนประสบความสำเร็จตามหลักการและวัตถุประสงค์ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และทราบสภาพการจัดการศึกษาที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนเพียง 12 แห่ง และจากการศึกษาจะพบว่าแต่ละวิทยาลัยชุมชนจะมีผลสภาพการจัดการศึกษาตามตัวบ่งชี้แต่ละตัวที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาจากวิทยาลัยชุมชนทุกแห่ง และทำการศึกษาเปรียบเทียบว่าแต่ละภูมิภาคมีสภาพการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันหรือไม่โดยใช้วิธีการวิเคราะห์พหุระดับ หรือหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้สภาพการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนมีความแตกต่างกัน